

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 561/2013-31

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 13. mája 2014 v senáte zloženom z predsedu Ľubomíra Dobríka a sudcov Jána Auxta a Rudolfa Tkáčika v konaní o sťažnosti M. Z., B. Z., a A. M., zastúpených advokátkou Mgr. Ivetou Vajdovou, Bárdošova 2939/25, Bratislava, vo veci namietaného porušenia ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Pezinok v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 488/2008 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo M. Z., B. Z. a A. M. na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Pezinok v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 488/2008 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Pezinok prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 488/2008 konal bez zbytočných prietahov.

3. . Z., B. Z. a A. M. priznáva finančné zadosťučinenie každému v sume po 1 500 € (tisícpäťsto eur), ktoré je Okresný súd Pezinok povinný vyplatiť im do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Pezinok je povinný uhradiť . Z., B. Z. a A. M. trovy konania v sume 331,13 € (slovom tristotridsaťjeden eur a trinásť centov) na účet ich právnej zástupkyne advokátky Mgr. Ivety Vajdovej, Bárdošova 2939/25, Bratislava, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 7. októbra 2013 doručená sťažnosť M. Z., B. Z. a A. M. (ďalej len „sťažovatelia“), ktorou namietajú porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Pezinok (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 488/2008 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovatelia sú v procesnej pozícii žalobcov účastníkmi konania v spore o vyporiadanie podielového spoluvlastníctva, ktoré začalo ešte 19. mája 2006 na Okresnom súde Bratislava II. Sťažovatelia v sťažnosti opisujú v chronologickom prehľade priebeh konania a konštatujú, že prvostupňové súdy v ich veci nekonali sústredene a efektívne. Ďalej uvádzajú, že podľa ich názoru *„nejde o vec právne zložitú, vyžadujúcu zložité dokazovanie z hľadiska časového či odborného“ a žiadne prietahy svojim konaním nespôsobili. Naopak, prietahy mal zapríčiniť okresný súd svojou nečinnosťou a neefektívnou činnosťou, pretože „nebol správne vyhotovený opakovaný znalecký posudok, nebol ustanovený ďalší súdny znalec za účelom ocenenia nehnuteľnosti a doposiaľ vykonaný znalecký posudok sa môže s ohľadom na neefektívnu činnosť prvostupňového súdu časom javiť ako neaktuálny“, v dôsledku čoho bude nevyhnutné*

opakovanie znaleckého dokazovania. Do dňa podania sťažnosti ústavnému súdu nebolo konanie právoplatne skončené.

Vzhľadom na to, že podľa názoru sťažovateľov nie je už vo veci prípustný žiaden iný účelný prostriedok nápravy, navrhujú, aby ústavný súd svojím rozhodnutím vyslovil porušenie ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 488/2008, ďalej aby okresnému súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 488/2008 prikázal konať bez zbytočných prietáhov, priznal každému zo sťažovateľov finančné zadostučinenie v sume 5 000 € a rozhodol o povinnosti uhradiť trovy konania v sume 331,128 € na účet ich právnej zástupkyne.

Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 561/2013-11 z 12. novembra 2013 podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) sťažnosť prijal na ďalšie konanie.

Okresný súd sa prostredníctvom svojho predsedu vyjadril k doručenej sťažnosti najskôr stanoviskom sp. zn. Spr 3346/2013 z 26. novembra 2013, v ktorom uviedol, že sťažnosť *„na prietahy v konaní sťažovateľov (Spr. 2110/2013) podanú v právnej veci vedenej... pod sp. zn. 5 C 488/2008 dňa 27. 09. 2013 som vyhodnotil ako čiastočne dôvodnú a v právnej veci som nariadil dohľad predsedu súdu“*. Následne v dopĺňujúcom stanovisku sp. zn. Spr 3346/2013 z 29. apríla 2014 okresný súd pripúšťa vznik objektívnych prietáhov zapríčinených situáciou na okresnom súde pri jeho novozriadení v roku 2008 a súdnymi znalcami ustanovenými na vykonanie znaleckých úkonov a zároveň poukazuje na vyjadrenie zákonnej sudkyne z 28. apríla 2014 obsahujúce prehľad procesných úkonov vykonaných vo veci.

Ústavný súd podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania považujúc podmienky na tento postup za splnené. Okresný súd totiž vo svojom vyjadrení z 26. novembra 2013 oznámil, že netrvá na ústnom pojednávaní,

a právna zástupkyňa sťažovateľov na výzvu ústavného súdu z 29. novembra 2013 v súdom ustanovenej lehote nedoručila nesúhlasné stanovisko s rozhodnutím ústavného súdu bez nariadenia pojednávania, následkom čoho v zmysle doložky pripojenej v označenej výzve zastáva ústavný súd názor, že v danej veci s upustením od ústneho pojednávania sťažovateľa súhlasia. Po oboznámení sa s obsahom sťažnosti a nadväzujúcich vyjadrení okresného súdu, ako aj s obsahom vyžiadaného spisu okresného súdu sp. zn. 5 C 488/08 dospel ústavný súd k záveru, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd preskúmal postup okresného súdu a úkony, ktoré vo veci vykonal, preverení súdneho spisu, ktorý si na tento účel od okresného súdu zapožičal, a zistil, že návrh sťažovateľov na zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva bol podaný Okresnému súdu Bratislava II ešte 15. mája 2006. Okresný súd Bratislava II pokynom z 8. júna 2006 vyzval sťažovateľov na zaplatenie súdneho poplatku za podanie návrhu v lehote 10 dní od doručenia výzvy. Po zaplatení súdnych poplatkov Okresný súd Bratislava II doručil spolu s výzvou z 21. augusta 2006 návrh na vyjadrenie odporkyne, ktorá sa k návrhu vyjadrila podaním doručeným 31. augusta 2006. Dňa 15. novembra 2006 zákonná sudkyňa nariadila termín pojednávania na 22. marec 2007, po vykonaní ktorého bolo pojednávanie odročené na neurčito vzhľadom na uloženú povinnosť odporkyne doplniť listinné dôkazy. Podaním doručeným Okresnému súdu Bratislava II oznámil právny zástupca odporkyne prevzatie jej právneho zastúpenia a požiadal o poskytnutie lehoty 60 dní na mimosúdne riešenie sporu. Dňa 9. augusta 2007 sťažovatelia požiadali o ustanovenie znalca, pretože dôkazy preukazujúce vykonanie stavebných úprav a investovania do nehnuteľností sa v súdnom spise nenachádzajú. Uznesením č. k. 17 C/114/2006-147 z 8. októbra 2007 Okresný súd Bratislava II ustanovil vo veci znalca z odboru geodézie a kartografie.

Po organizačných zmenách v súdnictve, v dôsledku ktorých sa stal okresný súd príslušným vo veci konať, bol 27. marca 2008 spis pridelený novému zákonnému sudcovi.

Pokynom zo 4. júna 2008 bol spis zaslaný ustanovenému znalcovi, ktorý znalec prevzal 23. júna 2008. Vypracovanie znaleckého posudku v lehote určenej znalcovi uznesením č. k. 17 C/114/2006-147 z 8. októbra 2007 (40 dní) urgoval okresný súd na základe pokynu zákonnej sudkyne z 19. januára 2009. Na žiadosť ustanoveného znalca zo 6. marca 2009 okresný súd úpravou z 18. marca 2009 oznámil znalcovi, že lehotu na vypracovanie znaleckého posudku predlžuje do konca apríla 2009 s upozornením na záväznosť termínu vzhľadom na vznik prietáhov v súdnom konaní. Úpravou z 1. júna 2009 urgoval okresný súd znalca o zaslanie znaleckého posudku pod hrozbou pokuty 300 €. Vzhľadom na nedoručenie znaleckého posudku okresný súd úpravou zo 3. septembra 2009 opätovne urgoval znalca o zaslanie znaleckého posudku pod hrozbou poriadkovej pokuty vo výške 300 €. Znalec prevzal výzvu 2. októbra 2009. Následne zákonná sudkyňa u znalca telefonicky urgovala doručenie znaleckého posudku aj 12. októbra 2009. Dňa 17. októbra 2009 doručil znalec okresnému súdu vypracovaný znalecký posudok spolu so spisom a vyúčtovaním znalečného.

Na základe pokynu zákonnej sudkyne z 19. októbra 2009 bol potom znalecký posudok doručený na písomné vyjadrenie právnym zástupcom účastníkom konania na ich písomné vyjadrenie. Právny zástupca odporkyne doručil okresnému súdu písomné vyjadrenie k znaleckému posudku 24. novembra 2009 a z dôvodu neprevzatia zásielky okresný súd opätovne vyzval právnú zástupkyňu sťažovateľov na vyjadrenie k znaleckému posudku výzvou z 8. decembra 2009, ktorá jej bola doručená 20. januára 2010. Stanovisko k znaleckému posudku doručili sťažovatelia 27. januára 2010. Podaním doručeným 3. februára 2010 ustanovený znalec doručil 6 vyhotovení autorizačne overených geometrických plánov. Nadväzne na to úpravou zo 6. apríla 2010 nariadil okresný súd termín pojednávania na 31. máj 2010, ktoré však bolo odročené pre účely uzavretia mimosúdnej dohody na 22. september 2010. Uznesením č. k. 5 C/488/2008-214 zo 14. apríla 2014 rozhodol okresný súd o vyúčtovanom znalečnom.

Na pojednávaní konanom 22. septembra 2010 navrhla právna zástupkyňa sťažovateľov ustanoviť v predmetnej veci iného znalca na ohodnotenie trhovej ceny nehnuteľnosti z dôvodu, že predchádzajúci znalec Š. robil obštrukcie v konaní. S uvedeným

návrhom súhlasil aj právny zástupca odporkyne. Z uvedeného dôvodu bol termín pojednávania odročený na neurčito pre účely vykonania znaleckého dokazovania, v ten istý deň zákonná sudkyňa vydala poverenie pre vyššieho súdneho úradníka na vypracovanie uznesenia o ustanovení znalca z odboru stavebníctva, odvetvia oceňovania nehnuteľností.

Uznesením č. k. 5 C/488/2008-226 zo 16. decembra 2010 okresný súd nariadil vo veci znalecké dokazovanie a vypracovaním znaleckého posudku v lehote 40 dní poveril I. I. Keďže podaním z 27. decembra 2010 žiadal znalec I. I. uznesenie zrušiť z dôvodu, že nie je schopný vzhľadom na svoj zdravotný stav vypracovať znalecký posudok. Preto okresný súd uznesením č. k. 5 C/488/2008-231 z 10. februára 2011 zrušil uznesenie okresného súdu č. k. 5 C/488/2008-226 zo 16. decembra 2010 v časti osoby znalca a na vyhotovenie znaleckého posudku ustanovil znalca L. B. Spis bol doručený znalcovi 24. marca 2011.

Podaním z 20. mája 2011 L. B. súdu vrátil spisový materiál s odôvodnením, že nedisponuje technickým a softvérovým vybavením, a preto nemôže zaručiť požadovanú kvalitu geometrických plánov, ktoré sú súčasťou znaleckého posudku. Uznesením okresného súdu č. k. 5 C/488/2008-259 z 30. mája 2005 okresný súd zmenil uznesenie č. k. 5 C/488/2008-231 z 10. februára 2011 v časti osoby znalca a na vykonanie znaleckého posudku ustanovil znalca R. H., ktorý uznesenie prevzal dňa 14. júna 2011. Podaním doručeným 17. júna 2011 znalec R. H. oznámil súdu, že po operácii v ÚSCCH v Bratislave sa ani fyzicky ani psychicky necíti na vypracovanie znaleckého posudku, preto napokon okresný súd uznesením č. k. 5 C/488/2008-264 z 24. júna 2011 opätovne zmenil znalca a vykonaním znaleckého posudku poveril Š. Š. Uvedené uznesenie nadobudlo právoplatnosť 25. júla 2011 a spis bol *na základe pokynu z 8. augusta 2011 doručený znalcovi 5. októbra 2011. Výzvou z 2. decembra 2011 bol znalec vyzvaný na oznámenie, v akom štádiu je vypracovanie znaleckého posudku, keďže lehota na vypracovanie znaleckého posudku mu uplynula 17. novembra 2011. Podaním z 10. januára 2012 znalec Š. Š. súdu oznámil, že znalecký posudok dosiaľ nevyhotovil, pretože mal na vypracovanie v súčasnosti pridelených 36 znaleckých posudkov a v polovici decembra 2011 vážne ochorel. O tejto skutočnosti súd informoval účastníkov konania a ich právnych zástupcov prípisom z 25. januára 2012.*

Dňa 17. februára 2012 ustanovený znalec zaslal okresnému súdu vypracovaný znalecký posudok, ktorý okresný súd doručil právnym zástupcom sporových strán na písomné vyjadrenie na základe úpravy zákonného sudcu z 21. februára 2012. Dňa 20. marca 2012 určil okresný súd termín pojednávania na 8. október 2012. Pre účely rozhodnutia o znalečnom si prípisom z 1. júna 2012 okresný súd vyžiadal od znalca kópiu technického preukazu motorového vozidla a prípisom z 10. júla 2007 vyzval na špecifikáciu vyúčtovanej sumy cestovného. Potom uznesením č. k. 5 C/488/2008-335 z 23. augusta 2012 rozhodol o vyúčtovanom znalečnom. Na pojednávaní konanom 8. októbra 2012 bol vypočutý znalec, pričom právní zástupcovia účastníkov konania požiadali o doplnenie znaleckého posudku v lehote 10 dní. Zároveň okresný súd uložil právnym zástupcom účastníkov konania povinnosť, aby v lehote 10 dní doložili otázky kladené znalcovi. Podaním z 3. októbra 2012 podala právna zástupkyňa sťažovateľov odvolanie o priznaní odmeny súdnemu znalcovi. Podaním doručeným 20. novembra 2012 sa k odvolaniu sťažovateľov vyjadril právny zástupca odporkyne. Spis bol potom 8. apríla 2013 zaslaný Krajskému súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) na rozhodnutie o odvolaní. Krajský súd 15. apríla 2013 spis vrátil okresnému súdu z dôvodu potreby vydania opravného uznesenia. Po doručení opravného uznesenia č. k. 5 C/488/2008-361 zo 4. júla 2013 právnym zástupcom účastníkom konania a znalcovi bol spis 23. septembra 2013 opätovne predložený krajskému súdu na rozhodnutie. Uznesením č. k. 3 Co/573/2013-366 z 27. marca 2014 krajský súd napadnuté uznesenie okresného súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Spis bol vrátený okresnému súdu 3. apríla 2014 a 7. apríla 2014 vydal okresný súd pokyn na doručenie uznesenia č. k. 3 Co/573/2013-366 z 27. marca 2014 právnym zástupcom účastníkov.

Konanie okresného sudu vedené pod sp. zn. 5 C/488/2008 nebolo do rozhodnutia ústavného súdu o sťažnosti právoplatne skončené.

III.

Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy [čo platí, aj pokiaľ ide o čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“)] vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (obdobne III. ÚS 127/03, IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník konania obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 prvej vety OSP, podľa ktorej len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Ústavný súd (obdobne ako Európsky súd pre ľudské práva – ďalej len „ESLP“) pritom prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľov.

1. Predmetom posudzovaného konania pred okresným súdom je žaloba v občianskoprávnej veci o zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva. Rozhodovanie všeobecných súdov o týchto návrhoch patrí do bežnej rozhodovacej činnosti všeobecných súdov. Z obsahu súdneho spisu vedeného okresným súdom, z obsahu sťažnosti, ako aj z vyjadrenia samotného okresného súdu k sťažnosti však ústavný súd zistil, že rozhodnutie vo veci závisí od výsledkov znaleckého dokazovania, ktoré okresný súd aj nariadil. Preto aj keď daný prípad patrí do bežnej rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, v konkrétnych súvislostiach je potrebné konštatovať, že nevyhnutnosť znaleckého dokazovania má vplyv na dĺžku posudzovaného súdneho konania.

2. Správanie sťažovateľov ako účastníkov konania je druhým kritériom pri rozhodovaní, či v konaní pred okresným súdom došlo k zbytočným priet'ahom. Ústavný súd nezistil, že by správanie sťažovateľov negatívne ovplyvnilo priebeh súdneho konania tak, aby ho bolo možné považovať za príčinu jeho doterajšej dĺžky, keďže okrem pojednávania nariadeného na 31. máj 2010, ktoré bolo odročené z dôvodu návrhu obidvoch strán súdneho konania na poskytnutie lehoty pre účely mimosúdneho riešenia súdneho sporu, nebolo v žiadnom ďalšom prípade nariadené súdne pojednávania odročené z dôvodov na strane sťažovateľov.

3. Napokon, pokiaľ ide o tretie kritérium podstatné pre skúmanie existencie zbytočných priet'ahov v konaní, ktorým je samotný procesný postup okresného súdu, ústavný súd zdôrazňuje, že namietané konanie posudzoval ako celok, t. j. vrátane obdobia, v ktorom bol vo veci príslušný konať Okresný súd Bratislava II (obdobie od 1. januára 2005

do 31. decembra 2007). Vychádzal pritom zo svojej ustálenej judikatúry, podľa ktorej súčasťou prechodu výkonu súdництва je aj prenesenie zodpovednosti za prieťahy v konaní z odovzdávajúceho súdu na nadobúdajúci súd (napr. IV. ÚS 218/08, III. ÚS 38/2010, III. ÚS 76/2010).

Pri skúmaní skutočnosti, či v dôsledku postupu okresného súdu došlo k neodôvodneným prieťahom v konaní, ústavný súd zistil existenciu len jedného dlhšieho obdobia nečinnosti, a to od 8. októbra 2007 do 4. júna 2008, ktoré bolo spôsobené organizačnými zmenami v súdnictve, konkrétne znovuzriadením okresného súdu s účinnosťou od 1. januára 2008. V tejto súvislosti ústavný súd pripomína, že nielen nečinnosť, ale aj nesústredená a neefektívna činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov, ak činnosť štátneho orgánu nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľ obrátil na štátny orgán, aby o jeho veci rozhodol (napr. I. ÚS 376/06, III. ÚS 90/07, III. ÚS 109/07).

Ústavný súd konštatuje, že konanie okresného súdu bolo postihnuté najmä neefektívnou činnosťou, keď reálne ustanovenie znalca po pojednávaní konanom 22. septembra 2010 trvalo okresnému súdu až do 24. júna 2011. Ustanovovanie znalcov bez predchádzajúcej dohody s nimi uzneseniami okresného súdu a následné zmeny týchto vydaných uznesení, pokiaľ ide o osobu znalca, z dôvodu nemožnosti vykonania úloh uložených znalcom nesvedčí o sústredenej činnosti okresného súdu pri odstraňovaní právnej neistoty sťažovateľov. Rovnako možno ako neprimeranú hodnotiť aj skutočnú dĺžku času, ktorú si vyžadovalo vypracovanie znaleckého posudku súdom ustanoveným znalcom (Š.); v prvom prípade jeho ustanovenia trvalo vypracovanie znaleckého posudku presne 16 mesiacov (t. j. od 17. júna 2008 do 17. októbra 2009), v druhom prípade trvalo vypracovanie znaleckého posudku 4 a pol mesiaca (od 26. septembra 2011 do 17. februára 2012). Zo spisu síce vyplýva, že okresný súd urgoval znalca na urýchlené vypracovanie znaleckého posudku, je potrebné však pripomenúť, že v zmysle judikatúry v ústavného súdu zodpovednosť za zabezpečenie plynulého vykonania znaleckého dokazovania v plnej miere znáša okresný súd, ktorý ako jediný má možnosť nečinnosť znalca odstrániť efektívnym

využitím procesných možností daných Občianskym súdnym poriadkom (m. m. I. ÚS 265/08).

Podľa názoru ústavného súdu ku vzniku sťažovateľmi namietanej dĺžky súdneho konania okresného súdu prispeli aj neprimerane veľké časové odstupy medzi jednotlivými procesnými úkonmi realizovanými okresným súdom, napríklad úpravou z 20. marca 2012 bolo nariadené vo veci pojednávanie až na 8. október 2012 (teda po viac ako 6 mesiacoch) alebo úprava zákonného sudcu na predloženie spisu krajskému súdu s odvolaním sťažovateľov z 8. januára 2013 bola realizovaná až 11. apríla 2013 (t. j. po 3 mesiacoch). Efektívnosť súdneho konania okresného súdu nesignalizuje ani obsah uznesenia krajského súdu č. k. 3 Co/573/2013-366 z 27. marca 2014, ktorým bolo podľa § 221 ods. 1 písm. h) OSP uznesenie okresného súdu č. k. 5 C 488/2008-335 z 23. augusta 2012 v spojení s opravným uznesením č. k. 5 C/488/2008-361 zo 4. júla 2013 zrušené z dôvodu, že okresný súd návrh na priznanie znalečného nesprávne právne posúdil tým, že nepoužil správne ustanovenie právneho predpisu a nedostatočne zistil skutkový stav. V dôsledku toho je aj zodpovednosť za obdobie, počas ktorého sa spis nachádzal na krajskom súde z dôvodu sťažovateľmi podaného odvolania, nevyhnutné pričítať okresnému súdu.

K obrane okresného súdu o objektívnych prieťahoch v konaní zapríčinených situáciou na okresnom súde pri jeho znovuzriadení v roku 2008, ako aj súdnymi znalcami ustanovovanými na vykonanie znaleckých úkonov ústavný súd poznamenáva, že systémové nedostatky v oblasti výkonu spravodlivosti nemožno pripisovať na ťarchu účastníkov súdneho konania a mieru ochrany ich základného práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy oslabiť poukázaním na obmedzené personálne kapacity, príslušných súdov, prípadne iné „objektívne dôvody“ (ako to vyplýva z vyjadrenia predsedu okresného súdu). Ústava v čl. 48 ods. 2 zaväzuje predovšetkým súdy ako garantov spravodlivosti, aby prijali príslušné opatrenia umožňujúce prerokovanie vecí, a teda vykonanie spravodlivosti bez zbytočných prieťahov, aj keď nie všetky nástroje na vyriešenie tzv. objektívnych okolností sa nachádzajú v dispozičnej sfére vedenia súdu či konajúceho sudcu (pozri napr. I. ÚS 119/03, I. ÚS 150/06).

Vzhľadom na celkovú dĺžku súdneho konania, ako aj na uvedené obdobia neefektívnej činnosti okresného súdu ústavný súd dospel k záveru, že v danej veci bolo postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 488/2008 porušené základné právo sťažovateľov na prerokovanie ich veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako to vyplýva z bodu 1 výroku tohto nálezu.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, príp. nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo porušil, aby vo veci konal. Ústavný súd preto v súlade so svojím rozhodnutím o porušení základného práva sťažovateľov v zmysle § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde prikázal okresnému súdu, ktorý v čase rozhodovania ústavného súdu vo veci koná, aby ďalej konal bez zbytočných prietáhov (bod 2 výroku tohto nálezu). Ústavným súdom vyslovený príkaz konať vo veci bez zbytočných prietáhov je povinný rešpektovať okresný súd, aj pokiaľ bude tento v zmysle rozhodnutia odvolacieho súdu povinný v budúcnosti vykonať ďalšie úkony vo veci, prípadne aj len pri doručovaní rozhodnutí odvolacieho súdu účastníkom konania.

IV.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Z ustanovenia § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde vyplýva, že ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovatelia žiadajú priznať od okresného súdu finančné zadost'učinenie každému sumu 5 000 € (päťtisíc eur). V súvislosti s touto žiadosťou poukazujú na skutočnosť, že sťažovateľka B. Z. „vstúpila do dôchodkového veku a bola nútená opustiť zamestnávateľom pridelený školský byt a nemá vo výhľade si možnosť zabezpečiť vlastné bývanie z podielu pripadajúceho ešte titulom BSM na majetku, ktorý je predmetom vypořádania“.

Pri určení primeraného finančného zadost'učinenia ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj EŠLP, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. Súčasne sa pritom riadi zásadou, že cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je reparácia nemajetkovej ujmy, nie prípadná náhrada škody, ktorá by sa po splnení zákonných podmienok mohla uplatňovať v konaní pred všeobecnými súdmi (m. m. IV. ÚS 84/02).

Keďže sťažovatelia neodôvodnili svoj návrh na priznanie finančného zadost'učinenia dostatočným spôsobom, pri jeho určení ústavný súd vychádzal predovšetkým z dĺžky ich účasti na súdnom procese, zohľadňujúc pritom celkovú dĺžku konania, ktorá je z ústavného hľadiska zjavne neakceptovateľná. Na základe uvedeného potom ústavný súd každému zo sťažovateľov priznal finančné zadost'učinenie v sume po 1 500 € a na jeho zaplatenie zaviazal okresný súd do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o náhrade trov právneho zastúpenia, ktoré vznikli z dôvodu právneho zastúpenia sťažovateľov v konaní pred ústavným súdom Mgr. Ivetou Vajdovou. Sťažovatelia si v rámci svojej sťažnosti uplatnili trovy právneho zastúpenia v sume 331,128 € za dva úkony právnej služby aj spolu s daňou z pridanej hodnoty.

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2012, ktorá

bola 781 €. Úhradu priznal ústavný súd za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia a podanie sťažností) v súlade s § 1 ods. 3, § 9, § 11 ods. 3, § 14 ods. 1 písm. a) a b), § 16 ods. 3 a § 18 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby predstavuje sumu 130,16 € a základná sadzba paušálnej náhrady výdavkov (tzv. režijný paušál) sumu 7,81 €, teda v danom prípade odmena a režijný paušál za 2 úkony právnej služby predstavuje sumu 275,94 €. Ústavným súdom priznanú odmenu a náhradu hotových výdavkov bolo potrebné podľa § 18 ods. 3 vyhlášky zvýšiť o daň z pridanej hodnoty vo výške 20 %, t. j. o sumu 55,19 €. Z uvedených dôvodov ústavný súd zaviazal okresný súd zaplatiť právnej zástupkyňi sťažovateľov ako úhradu trov konania sumu 331,13 €. Úhradu trov konania je okresný súd zaviazaný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľov (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. mája 2014